

ÅRSBERETNING OM VIRKSOMHETEN I 2018

Formål

Stiftelsen Fritt Ord er en privat, allmenntilgjengelig stiftelse hvis fremste formål er å verne om og styrke ytringsfriheten og dens vilkår i Norge, særlig ved å stimulere den levende debatt og den uredde bruk av ordet. Fritt Ord kan også støtte andre sider ved norsk kultur, i første rekke den del av kulturen som gjør bruk av ordet. I særlige tilfeller kan Fritt Ord bidra til å fremme ytringsfriheten i andre land. Stiftelsen har kontor i Uranienborgveien 2, Oslo.

Fritt Ord søker å ivareta sitt formål på to måter: gjennom bevilgning på basis av søknader og gjennom egeninitiert virksomhet (prisutdelinger, stipendprogram, seminarer, prosjekter). Til vedtektsbestemte formål ble det i 2018 til sammen bevilget kr 91,5 mill. Av dette utgjør ca. kr 1 mill. forskjellige priser, mens kr 90,5 mill. er bevilgninger etter søknad.

Priser og egne initiativer

Fritt Ords Pris

Fritt Ords Pris for 2018 ble tildelt journalistene **Harald Amdal**, **Eirik Linaker Berglund**, **Thor Harald Henriksen** og **Kenneth Hætta**. De fikk prisen for sin tillitsbaserte og konsekvensrike gravejournalistikk i Tysfjord-saken. Prisbeløpet var på kr 400 000, og overrekkelsen fant sted i Den Norske Opera & Ballett 2. mai 2018.

Fritt Ords Honnør

Under et arrangement i Uranienborgveien 2 den 1. juni ble Fritt Ords Honnør tildelt lektor **Simon Malkenes** for hans kritiske søkelys på manglende ytringskultur i Oslo-skolen. Fritt Ords Honnør ble også tildelt journalist og forfatter **Odd Isungset** for hans undersøkende journalistikk om Nygaard-saken. Honnøren ble overrakt i Fritt Ords lokaler 31. oktober.

Free Media Awards: Fritt Ords og Zeit-Stiftungs pressepriser for Øst-Europa

Free Media Awards 2018 gikk til **Chai Khana** i Sør-Kaukasus, **Fontanka** i Russland og det hviterussiske nettstedet **Belarus Partisan**. Prisbeløpet var på EUR 15 000 til hver av vinnerne. Utdelingen fant sted under konferansen Free Media Awards i Jerevan, Armenia, i regi av Fritt Ord og ZEIT-Stiftung, fra 1. til 3. oktober.

Fritt Ord-konkurransen for elever i videregående skole 2018

Temaet for årets konkurranse var «propaganda», og Fritt Ord mottok hele 255 bidrag, nesten 100 flere enn året før. Vinnerne ble offentliggjort under et arrangement 12. april 2018 i Uranienborgveien 2. Førstepremien gikk til **Marta Berstad** fra Nord-Gudbrandsdal vgs., mens andrepremien ble tildelt **Tobias Karlsen** og medelever ved Bergeland vgs. i Stavanger. **Selma Sofie Norup** fra Bergen katedralskole og **Johannes Hankø** fra Ullern vgs. fikk tredjepremie. Premiene var stipender på hhv. kr 20 000, kr 15 000 og kr 10 000, i tillegg til en reise til Strasbourg for alle prisvinnerne.

Arrangementer, egne initiativer og samarbeidsprosjekter

På eget initiativ og i samarbeid med ulike institusjoner gjennomførte Fritt Ord omkring 25 konferanser, seminarer og filmvisninger i 2018. F.eks. ble det i januar arrangert et debattmøte om #MeToo og ytringsfrihet. Stiftelsen har også avholdt filmvisninger og påfølgende debatter om radikaliserings og ekstremisme i Europa og USA. Disse arrangementene tok utgangspunkt i filmene «Golden Dawn Girls» av Håvard Bustnes (mars 2018, i samarbeid med HUMAN

internasjonale dokumentarfilmfestival), «White Right: Meeting the Enemy» av Deeyah Khan i september og «Exit» av Karen Winther i oktober.

I tillegg til prisene, konkurransen og arrangementene som er nevnt ovenfor, står Fritt Ord bak en rekke større prosjekter på eget initiativ og i samarbeid med andre instanser. F.eks. utlyser stiftelsen årlig journaliststipendet The Fritt Ord Journalism Fellowship – in honour of Preben Munthe i samarbeid med Reuters Institute for the Study of Journalism ved Universitetet i Oxford, samt en rekke studentstipender ved universiteter og høyskoler i Norge. Fritt Ord samarbeider også med Reuters Institute om deres årlige, globale «Digital News Report» ved å finansiere Norges deltakelse, utarbeidelsen av en norsk delrapport ved Universitetet i Bergen og et felles lanseringsarrangement med Reuters Institute og UiB som fant sted i Oslo 18. juni.

I 2018 gjennomførte Fritt Ord fire møter i sitt prosjekt «Islam i Norge». Tre var dialogmøter på invitasjon og ett var et åpent debattmøte. En ekstern komité utarbeider program for møtene. Målet er å bidra til diskusjon om samfunnsaktuelle spørsmål innen islam på tvers av personlig overbevisning og religiøst ståsted. «Foreldrerollen i muslimske miljøer» var temaet for det åpne møtet på Litteraturhuset i Oslo i august.

Arbeidet med Fritt Ords egeninitierte fotoprojekt Norwegian Journal of Photography (njp) fortsatte i 2018, bl.a. med planleggingen av en samlende utstilling ved Henie Onstad Kunstsenter høsten 2019.

Fritt Ord er part i stiftelsessamarbeidet «Perspektiv», som søker å fremme journalistikk i Russland og skape samarbeidsprosjekter mellom østeuropeiske journalister og medier på tvers av landegrensene. Videre er Fritt Ord medstifter av Civitates, et Brussel-basert filantropisk initiativ for demokrati og solidaritet i Europa. Civitates er et samarbeid mellom 16 europeiske stiftelser, og finansierer prosjekter fra aktører i sivilsamfunnet, inkludert medieaktører, for å styrke den offentlige samtalen i en presset tid.

Som et ledd i Fritt Ords mangeårige samarbeid med The New York Review of Books Foundation ble den internasjonale konferansen «Russia Under Putin» avholdt i Oslo 29. november 2018. Medarrangør var også det russiske nettmagasinet Colta.ru.

Fritt Ord var med og etablerte Stiftelsen Artica Svalbard i 2017, og 2018 var første hele arbeidsår. Det ble avholdt en rekke arrangementer og residensopphold (bl.a. av forfattere og journalister). Fritt Ord er medlem av Foreningen Store norske leksikon, som utgir det digitale leksikonet ved samme navn. Stiftelsen har for tiden styrelederposisjonen.

Annen utadrettet virksomhet

Styremedlemmer og administrasjon har bidratt i offentligheten med et stort antall foredrag, innlegg, medieintervjuer, deltakelse i debatter, konferanser og seminarer, i Norge og i utlandet. Det har vært avholdt et stort antall møter med personer og organisasjoner i tilknytning til initiativer og prosjekter. Tre temaer som har vist seg særlig aktuelle i mye av den utadrettede virksomheten i 2018, er nye former for press mot ytringsfriheten i flere land, utviklingen i debattkulturen på sosiale medier og varsling/ytringskultur i norsk arbeidsliv, særlig offentlig sektor.

Bevilgninger

Det ble i årets løp behandlet ca. 3140 søknader, hvorav 1210 ble helt eller delvis imøtekommet. Fullstendige lister over bevilgningene i 2018 ligger på Fritt Ords nettsted, hvor de offentliggjøres løpende i etterkant av hver søknadsrunde.

80 % av de innsendte søknadene inngår i Fritt Ords syv ordinære behandlingsrunder, der det deles ut midler til bl.a. bokprosjekter, seminarer, festivaler, dokumentarfilmer, organisasjoner på yringsfrihetsfeltet, fotoprojekter, kataloger, teateroppsetninger og utstillinger. I tillegg har det i 2018 vært tre spesialutlysninger som til sammen utgjør ca. 20 % av søknadsmassen og 26 % av årets bevilgede midler:

Utlysningene Norsk journalistikk og Den gode kritikken

I august 2017 igangsatte Fritt Ord søknadsordningen Norsk journalistikk, der stiftelsen i fire år bevilger inntil 25 millioner kroner årlig til journalistikkprosjekter og kritikkstipender – en samlet satsing på 100 millioner kroner. I 2018 kom det inn 474 journalistikksøknader i denne ordningen, og 222 prosjekter ble i alt tildelt kr 19,5 mill.

En del av Norsk journalistikk er stipendordningen «Den gode kritikken», der det deles ut ca. ti årlige stipender à 200 000 kroner til norske kritikere. I 2018 kom det inn 43 søknader i denne utlysningen, hvorav 11 ble innvilget. Totalt ble det delt ut kr 21,7 mill. i ordningen Norsk journalistikk.

Utlysning av midler til norske folkebibliotek

Våren 2018 lyste Fritt Ord for ellefte gang ut midler til tiltak i norske folkebibliotek. Temaet denne gangen var «Kjør debatt!», og det ble lyst ut tilskudd à kr 60 000. Det kom inn 69 søknader, og det ble besluttet å tildele midler til 40 søkere. Til sammen ble det delt ut ca. 2,3 millioner kroner, fordelt på biblioteker over hele landet.

Økonomi

Fritt Ord har samarbeidet med en uavhengig rådgiver, Formuesforvaltning, om utvikling av strategi og løpende evaluering av porteføljen og om valg av forvaltere og investeringsprodukter. Kapitalforvaltningen ble utført gjennom investeringer i aktivaklasser som renter, norske og utenlandske aksjer, private equity-fond og eiendom.

Selskapet er egenkapitalfinansiert og har ikke vesentlig gjeld utover de bevilgninger som er gitt til realisering av formålet. Endringen i kontantstrømmen består dermed i å forklare endringen i stiftelsens investeringsportefølje fra 2018. Midlene til realisering av formålet (bevilgninger, priser, egne initiativer mv.) kommer fra avkastningen av stiftelsens kapital. For 2018 var avkastningen negativ (-8,2 MNOK) mot MNOK 316,8 for 2017.

Det ble bevilget kr 91,5 mill. til vedtektsbestemte formål. Bevilgningsnivået er omtrent det samme som i 2017, med en liten nedgang på kr 0,4 mill. De samlede kostnadene for andre aktiviteter som oppfyller formålet utgjorde kr 36,1 mill., og forvaltningskostnadene for investeringsaktiviteter utgjorde kr 3,5 mill. Total formålskapital utgjør ved årets slutt 3,0 mrd. kroner.

Fritt Ord har oppnådd følgende resultat for sine aktivaklasser:

STIFTELSEN FRITT ORD

Aktivaklasse	Fordeling	Avkastning Portefølje	Avkastning Ref.indeks
Pengemarked/bank	12,1 %	1,1 %	0,5 %
Obligasjoner Norge	20,8 %	2,7 %	0,5 %
Obligasjoner utland	6,9 %	-3,3 %	-2,4 %
Aksjer Norge/Norden	8,8 %	-4,7 %	-2,2 %
Aksjer utland	15,6%	-4,5 %	-7,7 %
Hedgefond	7,9 %	1,8 %	-0,9 %
Private Equity	16,2 %	5,8%	5,8 %
Eiendom	11,7 %	6,5 %	3,6 %
Totalt portefølje	100,0 %	0,9 %	

Tabellen viser at i 2018 har stiftelsen hatt overskudd for pengemarked/bank, obligasjoner Norge, hedgefond, private equity og eiendom, men tap på obligasjoner utland, aksjer Norge/Norden og aksjer utland. Stiftelsens formålkapital per 31. desember 2018 utgjorde 3 027 millioner kroner mot 3 166 millioner kroner i 2017. Fritt Ord har utarbeidet en strategi for langsiktig kapitalforvaltning med krav til etikk i de investeringer som stiftelsen foretar. Stiftelsen tilstreber utøvelse av samfunnsansvar i alle ledd av sin virksomhet.

Realavkastning

Underskuddet fra årets investeringsaktiviteter var på 8,2 millioner kroner. I forhold til stiftelsens formålkapital per 01.01. gir dette en avkastning på -0,26 % (2017: 11,1 %). Justert for inflasjon (2,7 %) gir dette en realavkastning på -2,96 % for 2018 (2017: 9,2 %).

Redegjørelse for årsregnskapet

Det fremlagte årsregnskapet gir et rettvisende bilde av stiftelsens eiendeler, gjeld og finansielle stilling ved årsskiftet, samt av resultat og utvikling av stiftelsens virksomhet gjennom året. Det knytter seg ingen vesentlige usikkerheter til årsregnskapet, og det er heller ingen ekstraordinære forhold som har påvirket regnskapet. Det har ikke inntruffet vesentlige hendelser etter balansedagen. Styret er av den oppfatning at forutsetningen for fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet for 2018 er satt opp etter denne forutsetningen.

Finansiell risiko

Stiftelsen benytter seg av ulike finansielle instrumenter i forbindelse med styringen av finansiell risiko. Styret skal påse at stiftelsens midler forvaltes i tråd med stiftelsens formål, samt at virksomheten utføres i samsvar med stiftelsens vedtekter og de til enhver tid gjeldende regler. Styret vedtar årlig finansstrategien for det kommende kalenderåret, og denne følges opp i det daglige av en investeringskomité nedsatt av styret. Strategien omfatter langsiktig investeringsprofil, rammer for allokering av aktiva, risiko og etiske retningslinjer. En ekstern forvalter utarbeider månedlig rapporter som viser avkastning, allokering og transaksjoner. Styret behandler rapportene løpende gjennom året.

Fritt Ords finansielle risiko er moderat, og kan i hovedsak dekomponeres til henholdsvis markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko. Risiko klassifiseres som høy, moderat eller minimal. Forholdet er nærmere omtalt under note 10 i regnskapet.

Økonomiske fremtidsutsikter

Fritt Ord har et mål om en langsiktig realavkastning på 4,5 %. Fritt Ords forventninger til fremtidig avkastning er beregnet ut fra dette forhold. Utdeling til vedtektsfestede formål skal med utgangspunkt i styrets vedtak utgjøre i snitt ca. 3 % av stiftelsens formålkapital per 01.01. Stiftelsens prognose om budsjettet avkastning for året er imidlertid avhengig av

utviklingen i finansmarkedet. Avkastningen er beregnet ut fra forutsetningen om at 2019 blir et normalår, men styret presiserer at det normalt er betydelig usikkerhet knyttet til vurderinger av fremtidige forhold.

Årets aktivitetsunderskudd

Det samlede aktivitetsunderskuddet på kr 139,4 mill. foreslås dekket av annen formålskapital.

Styre og administrasjon

Styret

Professor Grete Brochmann er styreleder i Stiftelsen Fritt Ord. Øvrige styremedlemmer er adm. direktør Christian Bjelland, direktør og professor Guri Hjeltnes, fagdirektør Anine Kierulf, forfatter og journalist Frank Rossavik, forfatter og utenriksreporter Sigrun Slapgard og generalsekretær Bård Vegar Solhjell.

I løpet av året ble det avholdt 7 styremøter og ett planleggingsseminar. I tillegg foretok styret to studiereiser – til Moskva i april og til Hedmark i oktober. Fritt Ord tilstreber jevn fordeling mellom kjønnene; det var i 2018 4 kvinner og 3 menn i styret. Det er likestilling i stiftelsen med tanke på både ansettelse, lønnsbetingelser og arbeidsoppgaver. Av selskapets 11 ansatte er 7 kvinner og 4 menn. Likestillingen er etter styrets mening godt ivaretatt, og det iverksettes derfor ikke ytterligere tiltak på området.

Forretningsførsel og administrasjon

Knut Olav Åmås er administrerende direktør og Bente Roalsvig nestleder/prosjektleder. Ingvild Bjerkholt, Oskar Kvasnes, Elin Bech Lutnæs og Hanne Vorland er seniorrådgivere. Anne-Lise Sognnes er rådgiver og kokk i 80 % stilling for Sameiet Uranienborgveien 2. Tonje Olsrud er rådgiver og Kjersti Bjørkmo administrasjonsmedarbeider i 50 % stilling. Joakim Lie er prosjektleder for Fritt Ords ungdomskonkurranse og Karsten Korbøl koordinator for HIFOs prosjektkonkurranse i historie (20 % stilling). Herkules Forvaltning AS har vært Fritt Ords regnskapsfører, mens PwC Norge er stiftelsens revisor.

Styret anser arbeidsmiljøet i stiftelsen som godt, og har ikke iverksatt spesielle arbeidsmiljøtiltak. Det har ikke vært skader, ulykker eller påfallende sykefravær. Fraværet er tilnærmet uendret fra foregående år.

Stiftelsen arbeider aktivt for å forhindre diskriminering som følge av nedsatt funksjonsevne, etnisitet, nasjonal opprinnelse, legning, religion eller livssyn. Aktivitetene omfatter blant annet rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering. Fritt Ords virksomhet forurenser ikke det ytre miljø.

STIFTELSEN FRITT ORD

Oslo, 31. desember 2018/6. juni 2019

Grete Brochmann
Styrets leder

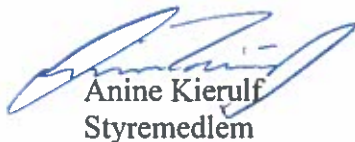
Bård Vegar Solhjell
Nestleder

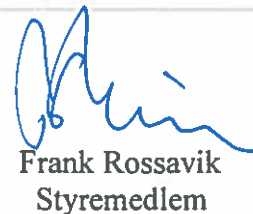
Christian Bjelland
Styremedlem

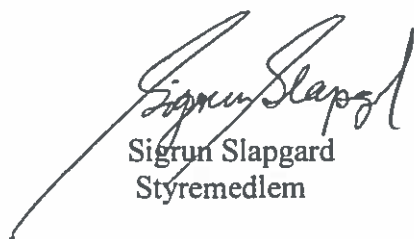
Guri Hjeltnes
Styremedlem

Anine Kierulf
Styremedlem

Frank Rossavik
Styremedlem

Sigrun Slapgard
Styremedlem

Knut Olav Åmås
Adm. direktør